

IDEJA IN KVALITETA

Francè Vodnik

O, ne verujte v enotnost človekovo!
Dostojevskij.

Tragična krivda zgodovinske dobe, ki razpada pred našimi očmi, leži v tem, da njena osnovna življenjska usmerjenost pomeni zgrešitev bistvenosti in beg iz centralnosti na periferijo. Toda, kje stojimo danes mi, sodobniki, ali že na novih tleh izven območja razpadajočega sveta, ali je morda zakon razvala tudi naša neizbežna usoda? Zatemnitev duhovnega reda vrednot je tudi še v naši sodobni zavesti tako očitna, da se mi zdi najvidnejši znak morda nepriznane srčne stiske. Zato se mi spričo tega dejstva zdi primerno in potrebno tvegati poskus, da v prerezu pokažem osnovno notranjo problematiko sodobnega slovenskega človeka. Ni namreč nobenega dvoma, da smo danes iztrgani iz mirnega okvira samozadovoljne nespornosti in idilične mirnosti, da se nahajamo v območju pomembne duhovne metamorfoze, radi česar se je v nas vseh nekaj nalomilo, in sicer prav v osnovah našega bivanja, da se zato vsi pogrezamo v nekako topo stanje malodušnosti in nevere. Samo zavest resnične naše podedbe in volja do ustvarjajočega dejanja moreta pomeniti izhod iz nevzdržnega stanja in nas voditi do svetlejših razgledov.

Danes namreč stojimo znova vsi zbegani in izmučeni pred skušnjavo iz pekla: biti ali ne biti!

Položaj sodobnega slovenstva zahteva najprej jasne opredelitve do vseh dejstev naše notranje in zunanje usode. Kdor živi z dobo, leta mi bo menda priznal, da je ob času usodnih preokretov, ko se v narodih spreminja podoba sveta, duhovna in historična, potrebno usmeriti pogled od videza stvari k njih simbolom. Ne da se namreč tajiti, da kljub usodnim, za naše človeško in osebno spoznanje često temnim zakonom Tistega, ki vse ureja, vendarle tudi sami soodločujoče in stvariteljsko sprožamo vzmeti in gibljemo ritem zgodovinskega dogajanja, katerega usodne dialektike ne moremo tolmačiti z mehanističnega, apriornega vidika zgodovinskega materializma. Enako tudi utopičnemu, prav tako apriornemu naturalističnemu nazoru o »večnem« razvoju postavljamo nasproti vero, da Duh stvariteljni veje nad bojnimi poljanami življenja. Doba, njena podoba, njen napor, njena stvariteljskost ali ostarelost, vse to ni samo nujnost, utemeljena v načrtu zgodovine, marveč vselej tudi oznaka in merilo duhovno-etičnih sil njenih individu-

alnih nosivcev. Iz tega spoznanja se nam v sedanjosti, dasiravno verujemo v njeno edinstvenost, razodevajo podtalni pretoki, ki se lijejo skozi njo iz preteklosti v bodočnost. Naš pogled je sredi borbe z demonom časa za našo individualno smer in podobo obrnjen naprej in nazaj. Naša borba je sodba nad preteklostjo in vera v bodočnost. In nedvomno je: kadarkoli nastopi v razvoju narodnega življenja rod, ki nosi v sebi zakon novega ustvarjanja, mu je neobhodno potrebna revizija zgodovinskih napak in zmot, ki so navadno dediščina notranje neresničnih in nesvobodnih dob, če noče, da se mu vera v bodočnost ne zruši v dvom in obup. Naslonitev nanje ritmičnemu rodu, »ki gre naprej«, ni možna. Zanj sta samo dve možnosti, ali zmagati na barikadah časa, ali pa doživeti tragično usodo notranjega razkola, kar pomeni zgrešitev samega sebe. In če kdaj, nam danes ni mogoče pristati na zgodovinske napake. In če kdaj kateri, je današnji slovenski človek, član doraščajoče generacije, zavpil v svojem sreču od grenke bolečine, je zavpil v temni slutnji svojega poslanstva: »Čas je prišel iz reda in gorje meni, če sem bil rojen, da ga uredim!«

Tu, na tej etični ravnini je po mojem »strahu in upu« težišče sodobne slovenske problematike. Ta problematika sega potemtakem preko vseh zunanjih bolečin in zadeva osnove naše duhovnosti, osnove našega svetovnega naziranja, našega temeljnega pogleda na svet. Upoštevanje ali premagovanje razmer sta vedno posledica naše osnovne življenjske usmerjenosti. In pod tem vidikom nam je treba odgovarjati na vsa vprašanja, ki so zvezana z našo najintimnejšo usodo. In čujte me, jaz vidim temeljni problem slovenske sodobnosti v našem razmerju do ideje in kvalitete, ki mi pomenita naš narodno-kulturno-solidaren princip in naš idejno-diferencirajoči princip. Zgrešitev pravičnega razmerja med vrednotami, ki jih izražata ta dva principa, mora z nujnostjo, ki je utemeljena v notranjem redu teh kategorij, postati usodna za ves narod. In resnično je postal ta problem naravnost simbol slovenske zgodovine, kar jasno, tako jasno kakor morda nihče pred nami, vidi doraščajoči slovenski rod. Naši zgodovinski simboli so namreč sledeči: Trubar, Prešeren, Levstik, Cankar, simboli slovenske zavesti, heroldi naše kulturne moči in zmage, glasniki ideje svobode vesti in misli. Stanko Vraz, simbol slovenskega duhovnega meščanstva, ki je bilo vedno maloverno, kozmopolitsko in utilitaristično; Anton Mahnič, simbol enostranskega poudarka abstraktna ideje, protisimbol liberalizma in »progressivnega«

naturalizma; in slednjic naš najstrahotnejši simbol, naše slovenske laži simbol, Karel Dežman, ki nam bodi naša vest, ki naj nas vsevdilj čuva pred dejanji, ki vodijo — v dosledni črti — v razkol narodnega organizma, pred usodnimi alternativami, kakršnih ena je izražena v besedah, češ, da ni Slovencev razen katoliških Slovencev, a druga v njim nasproti, sodobno-ultramontanski alternativni: ali kristjan ali umetnik.

Tej nevarnosti onemogočiti vstop k nam s tem, da z odkritosrčnostjo borečega se duha odgrnemo svojo notranjost in tako morda najdemo pravo podobo kozmičnega reda vrednot — vse to smatram za glavno nalogo prihajajoče generacije. Naj v naslednjem poskusim tolmačiti lastno in morebiti — tako mi Bog pomagaj — tudi spoznanje vsega novega rodu. Kaj mi prav za prav leži na srcu, bom mogoče najbolj otipljivo izrazil, če vprašam takole: ali naj se slovenski človek, če naj ostane zvest član svojega rodu in to ne samo pasiven član, marveč živ in resničen, sograditelj in sostvaritelj skupne stavbe narodne kulture, ali naj se, vprašam, odreče svoje ideje, svojega svetovnega nazora? Toda to je nemogoče, ideja je vendar temelj človekove osebnosti, njegov biti ali ne biti. In ker tega ne morem storiti, ali naj se sam, ali pa naj me drugi izobčijo iz občestva naroda in narodne kulture, da ohranim zvestobo ideji, ki je imperativ moje vesti in moje misli? Toda tudi zvestoba narodu je imperativ — ne morem in ne smem se, če naj se ne zrušim v kaos, odpovedati ne enemu ne drugemu. To so pač čutili in dobro čutijo vsi tisti, ki so s poudarkom ekskluzivnosti ideje, teistične ali humanistične, zvezali tudi predstavo naroda in kulture in so zato odrekli narodno ali kulturno legitimacijo vsem tistim, ki so — *alienum genus* — posedli drugo zemljo. Nihče izmed njih si pač nikoli ni predočil posledic takega svojega naziranja: tedaj bi se bil pač zavedel zablode, ki jo zagovarja. In če zgodovinsko in ideološko zasledujemo ta pojav, najdemo, da tak nazor more dozoreti samo v območju enostranskega kozmičnega poudarka, ali v absolutnem naturalizmu, ali pa v absolutnem, to je abstraktnem idealizmu, potemtakem edino le v območju duhovne periferije, kjer je izginil ali zmisel za centralnost in sredotežnost, ali nasprotno, čut za vitaliteto. Ta zabloda nam postaja očitna prav dandanes, ko nam osebno doživljena vizija odkriva to- in onostranstvo kot prvobitno sintezo, ki jo človek doživlja v lastnem srcu.

Potemtakem je jasno, da mi gre v bistvu za rešitev one problematike, ki jo občutimo za-

vestno, brž ko v narodu nastopi idejna diferenciacija. Ta problematika se mi zdi najvidnejše ponazorjena v nasprotju dvojnega poudarka ideje in kvalitete. Ne trdim pa s tem, da bi to razmerje nastalo šele v trenutku, ko stopi v našo zavest, marveč moramo videti v njem prvobiten življenjski zakon. Nepoznanje ali nepriznanje tega zakona povzroča one težke odstranitve od ideala, ki naj postane naš novi slovensko-kulturni in svetovni nazor.

Omenjene odstranitve in zablode so usodne že tedaj, če in dokler se javljajo le v visokem okviru ideoloških smeri, kjer morejo dovesti do tragičnih nasprotij (Dežman). Kadar pa se prenesejo — in radi usodne prepletenosti in notranje zvezanosti vseh življenjskih kategorij se to prej ali slej mora zgoditi — v območje političnega udejstvovanja, so njih posledice v svoji neskončni plitvosti naravnost strahotne, za kar nam nudi najboljši primer prav slovenska zgodovina zadnjih desetletij, podoba časa, ki umira šele pred našimi očmi, čeprav mu je bil neizprosno boj napovedal že Ivan Cankar in za njim rod naših neposrednih predhodnikov.

Bil je to žalostni in temni in topi čas našega liberalizma in klerikalizma, dveh oblik slovenskega racionalizma in utilitarizma. Bil je to čas, ko je politična stranka bila edino merilo človeka in kulture, ki sta morala stopati pred sodni stol utilitarističnih sodnikov, ki so razsojali med kvaliteto in nekvaliteto z vidika pripadništva. Pogled tedanjih slovenskih ljudi, in to neredko celo v okviru verstva, je bil usmerjen v tostranstvo v znamenju potrebe, koristi in oblasti. In ne da se prezreti, da je bil ta čas mračna politična nalika one usodno-dualistične, radi abstraktnih svetovno-nazornih temeljev v mehanizacijo vodeče »ločitve duhov na Slovenskem«, ki jo je bil v bistvu povzročil veliki Anton Mahnič, ta brezprimerna pogonska sila slovenskega zgodovinskega razvoja. Njegovo »kladivarsko« dejanje bi bilo smelo roditi lepše sadove, nego je bila nesrečna borba tako imenovane »pozitivne« ideje z liberalizmom, saj je vendar njegov nastop pomenil urejajoči princip v slovenskem kaosu. Toda njegov enostranski poudarek abstraktnih ideje, tega imaginarnega, utopičnega kozmosa, njegov transvitalni logični princip — je pomenil zanikanje vitalitete, individualnega, tega edino ustvarjajočega principa življenja, radi česar ni mogel posredovati onostranstva. In tu leži po mojem mnenju vzrok, da pomeni njegov osebno-genijalni čin zgodovinsko tragično krivdo slovenskega katoličanstva! In zato je iz Mahničevih osnov ostala nepremagana

— tu govorim v zgodovinsko-ideološkem zmislu — »antiteza«, absolutni naturalizem. In tam na politični platformi sta se teza in anti-teza sicer nazorno oddvojili v obliki, a se sintetično strnili v eni »duhovni« osnovi docela perifernega pojmovanja življenja. Toda, če naj se nam odkrije globlja vzročnost, moram dodati, da je ta zadnja konsekvence bila posledica ne Mahničevega »idealizma«, marveč njegovega »pozitivizma«, ne njegovega katoliškega »kaj«, marveč racionalističnega »kako«, potemtakem elementa, ki ga je bil samobrambe in sodobnosti prevzel od nasprotnika (pri čemer se je naslonil na filozofski sistem Aristotela in Tomaža Akvinskega, ki je stílno prijal njegovi osebi in je dobro odgovarjal pozitivistični in racionalistični usmerjenosti časa). Zdi se mi, da moramo predvsem v tem videti zgodovinsko utemeljeno tragično krivdo njegovega sistema.

In mi danes? Napovedujemo boj vsemu, kar je v nas slabega in neresničnega iz dni preteklosti. Toda naš čas ne more pomeniti le revizije zgodovinskih napak in zmot, marveč prav tako tudi rehabilitacijo sodeb nedoumevajoče kritike. In ko gremo naprej, ali smo se vprašali, kam gremo? Epoha enotne religiozne kulture je vizija sanj in verovanja prihajajočega rodu, a to našo voljo do dejanja, ki noče biti »program«, marveč neprisiljen pogon ustvarjajočih sil, naj tolmači naš nazor o ideji in kvaliteti.

Negre mi pri tem, kar moram poudariti, predvsem za poudarek kulturne »pravičnosti«, kajti le-to je slednjič mogoče tolmačiti v zmislu večje ali manjše uvidevnosti in širokogrudnosti (tip Fr. Lampe). Nasprotno, gre mi za resnico samo, zato moj nazor pade, brž ko bi se izkazalo, da ne odgovarja tistemu prvobitnemu zakonu našega življenja, ki ga izpovedujem z njim. To je v bistvu vprašanje po mestu, ki ga človeška osebnost zavzema v razmerju do »kulture« in »ideje«, to je do tostransko-duhovne resničnosti in pa do onostransko-duhovne resničnosti, ki se v enoten spoj zlivata v človekovem lastnem dnu. Ne more biti namreč nobenega dvoma, da nam mora tukaj biti izhodišče samo človeška osebnost, ne pa katera koli brez ozira nanjo izdelana apriorna doktrina.

In zdi se, da je prav človeška osebnost, ta največja skrivnost življenja, tista usodna moč, spriči katere mora doživeti svoj poraz naturalistični življenjski princip, ki izpoveduje monistično podobo sveta in pojmuje človeško osebnost zgolj kot metamorfozo neprestanega razvoja življenja. Naturalist, namreč duhovni

naturalist, ker šele v tej sferi vitalitete se pričinja kultura, prizna samo kvaliteto, ideje — namreč v mojem zmislu — ne prizna. Če on govori o ideji, mu ta pomeni »življenje«, kar je seveda le individualna predpodoba, ali bolje podlaga »kvalitete«. Pri njem ideja potemtakem nima kakega bistveno drugega pomena kakor kvaliteta. In resnično, brž ko je naturalist dosleden, mu ni mogoče več govoriti o svetovnem nazoru v diferencirajočem zmislu, marveč samo še o »kulturnem (umetniškem) svetovnem nazoru« kot svetovnem nazoru ekskluzivne človečnosti (J. Vidmar). Ker je človečnost samo ena, zato je njen vernik sleherni človek, ki ne tava »izven« življenja (morda vi to razumete?). To bi bil nemara v sebi dosleden nazor, če bi namreč ne nasprotoval resničnemu življenju. In tisti, ki priča zoper ta nazor, je človek sam. »O, ne verujte v enotnost človekovo!« je izpovedal kakor v svarilo vsem bogonoscem ideje »tretjega kraljestva« eden največjih poznavavcev človeške notranjosti, sam Dostojevskij. Ta bipolarnost, ki je človeški osebnosti bistvena, ostane z naturalističnega vidika za vedno nepojasnjena. Zakaj bistvena poteza omenjenega konflikta v človeku je kontradiktornega značaja, izhod je mogoče samo v dveh izključujočih se smereh, namreč v smeri Boga-človeka in v smeri človeka-boga. To dejstvo se v nas razodeva kot usodna in strašna metafizična kavzalnost in to srečanje pomeni za slehernega človeka prav tako neizbežno nujnost kakor življenje samo.

Ta osnovna idejna diferenciacija človeštva, ki ni logičnega, marveč osebnostno-celotnega značaja, je posledica objektivnega dejstva, ki ni odvisno od tega, ali se v naši zavesti razodeva ali ne, dejstva, da se dno življenja odpira, in to skozi medij človeške osebnosti v onostransko dimenzijo, ki ni mišljena v zmislu širine kot »vzporednost«, marveč v zmislu globine kot »centralnost«, radi česar »ideja« zadeva celotnost osebnosti in življenja. Zato religioznost in areligioznost kot »ideja« našega življenja ni nekaj vzporednega z drugimi vitalnimi kategorijami, nekaj n. pr. poleg narodnega, erotičnega, umetniškega čuvstva, sploh »kulture« človekovega jaza, marveč to življenje kot vitalno celotnost osvetljuje, odnosno zatemnjuje v transcendentalnem zmislu, namreč sub specie aeterni. (V kulturi se to dejstvo odraža kot »stil«, v kolikor ta ni izraz individualnosti, kot neka osnovna »melodija« — le to, se mi zdi, je svetovnonazorni element

kulture.) To dejstvo je najbolje izrazil mistik Angelus Silesius:

»Der Heil'ge, wenn er trinkt,
gefallen Gott so wohl
wie wenn er bet' und singt.«

Če bi to dejstvo ne bilo dejstvo »izven naše volje«, bi nujno morala biti dvojna usmerjenost našega življenja, namreč v smeri Boga-človeka in človeka-boga, le navidezna, teofilski in teofobni, teocentrični in egocentrični princip le blodnja človeštva, v katerem bi morali gledati, kakor naturalisti v resnici delajo, samo tautološki simbol veselstva. Človek in kultura bi v sebi razen vitalnega smotra ne imela nobenega metafizičnega smotra, če bi metafizična realnost ne obstajala. In resnično, v tem nazoru temelji apoteoza človeka, umetnosti in kulture sploh. Toda osnovna tragika našega življenja ni v tem konceptu z ničimer pojasnjena.

Toda, ali se s tem ne vsiljuje še enkrat vprašanje o ideji in kvaliteti? In sicer sedaj v temle zmislu: ali sta smoter in vrednost kulture v ideji ali v kvaliteti? Zato naj na dani osnovi poskušam dati točnejši odgovor. Če namreč nasproti tistim, ki govore o kulturi le v zmislu človečnosti (humanizma), govorimo o religiozni ali pa areligiozni kulturi, pri čemer nam razlikovanje ni samo »navidezno«, marveč resnično, prerresnično v zmislu evangeljske besede »kdor ni z menoj, je zoper mene« — tedaj moramo ali pristati na misel o dveh različnih kulturnih organizmih, od katerih pa je eden, recimo, zmoten in kot tak že tudi nekultura in nekvaliteta v zmislu drugega. Ta misel se je dejansko pojavila vselej, ko so ljudje izgubili čut za pravilno razmerje vrednot. Takrat se je rodil nazor o »naši« kulturi. Ali pa moramo, in v tem vidim našo nujnost, pristati na dualizem ideje in kvalitete. To dejstvo nam postane vidno šele, če spoznamo in priznamo, nasproti ekskluzivnemu abstraktnemu teizmu prav tako kakor nasproti ekskluzivnemu naturalizmu — nazor o avtonomiji življenja in kulture, kar seveda ne pomeni in ne more pomeniti njune absolutnosti. Absoluten je en sam, namreč Bog. Kakor smo videli, je onostranska zasidranost življenju prav tako bistvena kakor njegova lastna »eksistenca«.

Kultura, gledana z očrtanega vidika, je celoten izraz vitalno-duhovnih energij človeštva. Ta izraz pomeni izoblikovanost prvotne kaotičnosti, »prvobitnosti življenja«, individualne »vsebine«, a v tej smeri vzbujene energije se realno manifestirajo v okviru zgodovinskih epoh. Z njimi je izraženo bistvo individualnosti in po-

udarjen napor nasproti težnjam v smeri nivelizacije, ni pa na ta način porušena naša predstava o kontinuiteti organizma. Potrebno se mi zdi celo naglasiti, da se človeštvo razvija svobodno in nujno po imanentni zakonitosti rasti na ta način, da njen pogon ne more biti okrnjen niti po zahtevah verstva, če bi se kdajkoli razodele kot zanikanje njene avtonomnosti (prim. Križ, I, 15). Prav zato kultura ni sredstvo »ideje« (spoj je možen le v sintetičnem zmislu), marveč pomeni smoter, v sebi ves živ in poln v lastni samovrednosti življenja. Življenje in kultura sta v tem zmislu resnično »onostran dobrega in zlega«. Edino zlo življenja sta neživost in nesvoboda v zmislu individualnega ustvarjajočega dinamizma. In edino zlo kulture je nekvaliteta.

In na tej osnovi nam je slednjič dana možnost pravičnega in svobodnega, čeprav od sleherne primesi neke prvobitne tragične zavesti ne popolnoma prostega odnosa do vseh dejstev našega življenja. Tako se nam samo po sebi razodene naše razmerje do dejstev, kakor so človek, narod, kultura in ideja. In glejte, ni resnica, da imamo Slovenci katoliško in liberalno, religiozno in areligiozno kulturo: marveč imamo samo eno, slovensko, in ta je edinstvena, nedeljiva in nedotakljiva, izraz je enega samega, avtonomno-individualnega slovenskega ustvarjajočega genija. Toda svet naše kulture, ki pomeni v svojem zadnjem bistvu vendarle samo hierarhijo »zemeljskega« reda vrednot, se je v sreču slehernega slovenskega človeka projiciral na metafizično ozadje ideje, ki seveda ni mišljena v logično-abstraktnem zmislu sistema (ta je vendar plod kulture, saj ga je izdelal človek, in spada kot tak v kategorijo »kvalitet«, ne »ideje«!), marveč v zmislu realnega onostranstva in pomeni nasprotno hierarhijo onostranskega reda. In tako se nam razodene osnovni zakon našega življenja: Ideja je transcendentalni imperativ človekov, prav tako kakor sta življenje in kultura njegov vitalni imperativ.

In tako je tudi idejno-duhovna Slovenija, v nasprotju z zgolj vitalno-duhovno, diferencirana in usmerjena v zmislu sredotežnosti in sredobežnosti. Prve simbol je Ivan Cankar, naš najodkritosrčnejši duh, ki je tisti večni zakon, ki smo ga prej ugotovili, formuliral v vprašanju: »Človek, povej, kako si živel, komu živiš?« In najvidnejši simbol one druge pa se mi vidi Anton Aškerc, v čigar formulaciji, češ, da človek »v delih svojih sam boš živel večno« se jasno manifestira sredobežna, tostranska usmerjenost, ki si za

večnost in onostranstvo skuša najti nadomestilo v utopični predstavi »večnega« razvoja. Ali ne čutite, kako je ta divergentna usmerjenost podarjena tudi v »simbolizmu« in »realizmu«, v tej osnovni razliki njunih stilov?!

Na osnovi te dvojnosti vitalno-duhovnega sveta kulture in transcendentalno-duhovnega sveta ideje se nam slednjič še enkrat odpre pogled v kaos, ki ga mora v naš odnos do označenega reda vrednot prinesiti enostranski poudarek ene same izmed teh dveh resničnosti. Tistemu nevzdržnemu, usodnemu tradicionalizmu, ki trdi, češ, da ni Slovencev razen katoliških Slovencev, in pa tistemu prav tako onemoglemu kakor ošabnemu humanističnemu patosu, ki postavlja alternativo: ali kristjan ali umetnik — naj v enaki meri velja pesnikovo vprašanje: »Kdo si, ki rad bi kupil narod moj?«

Zdi se mi, da smem v tem nazoru o ideji in kvaliteti videti simbol tega časa in zavest prihajajoče generacije. Danes nam je, o tem ni nobenega dvoma, bolj nego kdajkoli poprej potreben poudarek vezi, ki nas vse, ki smo ene krvi, podtalno vežejo med seboj po elementarnem prirodnem pravu tudi tedaj, če se sicer razhajamo v pojmovanju duhovne svobode. Ker torej narod pojmem organsko, zato tudi narodovo kulturo tolmačim kot nerazdružljivo enoto, ki kvantitativno in kvalitativno obsega inegralnost slovenske zemlje, radi česar nam mora kot svet avtonomnih vrednot vselej ostati nedotakljiva ob poudarku idejnih razlik, kjer se nam odkriva metafizika slovenstva. Kulturo ustvarja človek, ideja pa je večno živa resnica Tistega, ki je tudi človeka ustvaril. Ideja je človekov »biti ali ne biti« v luči onostranstva.

B O Ž J I V I T E Z

Tákrat je bila še moja pomlad.
O, kako težko je bilo slovo!
Z zlato ribico plavalala sva
z naše kričave obale v nebeški grad.

Tam smo po belih stezicah
se z angeli šetali,
v sanjah smo božjega dvora dvorane
drugo za drugo odklepali.
Govor ni bila beseda, bil je le dih
in oči — nikaki vprašaji, le gledanje bilo je v njih.
Izza zastrtih oken je Luč sijala,
toplo in svetlo vsakemu v srce je pala.

In niti en val
se ni na obali za vrta vznemiril,
ni enkrat se ni mi korak iz svetlega ritma iztiril.
Beli galebi na belih vodah so se zibali ...

Nekega jutra za rosnim grmom
bridko zajokal sem: človek sem bil!
Angel prijatelj je mimo šel z bridko vestjo:
ne moreš vstopiti v nebeške dvorane,
dokler tvoj čas je še živ
in dokler ti rdeči utrip ne zastane ...

Angel Mihael me je poljubil za dobro slovo,
angel Gabriel mi je še dal blagoslov,
tri so mi ptice nebeške še dali na pot ...
Vdand še gradu poklonil sem se.
Vedel sem takrat: izza zaves me je gledal Gospod.
Zanj — kako lahko je bilo slovo!

Zdaj sem zopet med vami na trgu, ljudje.
O, vaš hrup se ob meni odbija,
kakor ob cesti odbije se zašlo kolo ...
Glejte, na slemenu mojega srca tri ptičke stoje
in vam o gradu nebeškem solnčno pesem pojo —
sredi vašega hrupnega sejma, ljudje,
o ljudje!

Jože Pogačnik

